

Bibliografie

1. Bocoș, M., Jucan, D., *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Ed. Paralele 45, București, 2008.
2. Dulamă, M.-E., *Cum îi învățăm pe alții să învețe*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 2009.
3. Dulamă, M.-E., *Metodologii didactice activizate*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 2008.
4. Dulamă, M.-E., *Modelul învățării depline a geografiei*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 2004.
5. *Geografie. Ghid de implementare a Curriculumului modernizat pentru treapta gimnazială de învățământ*, Ed. Lyceum, Chișinău, 2011.
6. Ilinca, N., *Didactica geografiei*, Ed. Corint, București, 2008.
7. Ilinca, N., Mândruț, O., *Elemente de didactică aplicată a geografiei*, Ed. CD. Press, București, 2006.
8. Ionescu, M., *Instrucție și educație. Paradigme, strategii, orientări, modele*, Cluj-Napoca, 2003.
9. Mândruț, O., *Renovarea calitativă a geografiei în învățământul preuniversitar*, București, 2009.
10. Neacșu, I., *Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succes*, Ed. Polirom, București, 2015.
11. Silistraru, N., *Vademecum în pedagogie (pedagogie în tabele și scheme)*, UST, Chișinău, 2011.
12. www.didactic.ro.

SEPARAREA ȘI COLABORAREA PUTERILOR DE STAT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Alexei GHERMAN, lector universitar

Summary

The problem of authority in general and its separation in state much than to one person or further than one state body, there have origin which is linked the phenomenon of apparition and formation of states. the phenomenon of "power" in it evolution had known different types of manifestations and contents. Thus types were directed by their environment factors like religion, monarchy, totalitarian systems and so on, environment that conserve and direct

this "power". Different types of power were described by texts that are founding doctrines of law, like works of Aristotle, Plato, Locke, Montesquieu and so on.

In nowadays, principle of separation and collaboration of state bodies that detain power, is mentioned in all constitutions of democratic states. This principle is warrant of democracy and ensuring functionality in a state in law, also to warrant human fundamental rights and liberties. When we are speaking about legislative, executive and judgement court powers, we are meaning that true "power" in a state in law is derived from its national sovereignty and belongs only to one titular – people of Republic of Moldova.

În procesul desfășurării fenomenului social-politic, în vederea realizării unor obiective de interes general al populației, se presupune și specializarea activităților statale, prin stabilirea unor instituții investite cu autoritate statală. E de menționat faptul că, încă în filosofia greacă din perioada antică, se conțin primele informații despre distribuirea autorității între cei aflați la conducere. Aristotel menționa că în orice stat sunt trei părți, prima dintre acestea este Adunarea generală, care deliberează afacerile publice; a doua este Corpul magistraților; a treia este Corpul judecătoresc, de care trebuie să țină cont bunul legiuitor, pentru a obține folos pentru fiecare tip de orânduire statală.

Platon afirma cu referire la stat și la puterile lui: „eu prevăd apropiata pieire a aceluia stat, în care legea nu are forță și se află sub puterea cuiva. Acolo, însă, unde legea este regina asupra guvernaților, iar aceștia sunt robii ei, eu prevăd salvarea statului”.

O abordare mai nouă a separării puterilor în stat o găsim în lucrările lui John Locke și Montesquieu. Astfel Locke consideră că cetățenii au dreptul la control asupra guvernului, iar puterea supremă în stat este cea legislativă ce prezintă în sine o putere împuternicită și rămâne în mâinile poporului care o poate înlătura ori schimba componența organului suprem.

Unul din cele mai importante principii în teoria lui Locke, care a influențat puternic asupra gândirii și practicii politicii ulterioare, devenind unul de bază în construcția statului de drept și a unei societăți democratice, a fost „separarea puterii legislative de cea executivă”. Montesquieu a reluat teoria separării puterilor întâlnită la John Locke, menționând că în fiecare stat există trei puteri: puterea legislativă – emite legi temporare ori permanente, corectează sau abrogă legile existente, puterea executivă – declară război sau încheie pace, primește ori trimite ambasadori, asigură securitatea, puterea judecătorească – pedepsește infractorii și soluționează litigiile apărute între particulari.

Montesquieu justifică separarea puterilor, deoarece există teama că același senat sau monarh pot face legi tiranice și le pot aplica în mod tiranic, iar judecătorul ar putea fi și legiuitor, și agresor. Astfel modelul său teoretic de separare al puterilor în stat se regăsește în prezent, în normele constituționale ale multor sisteme de drept.

Montesquieu atenționa, „dacă cele trei puteri nu ar coopera și s-ar înfrâna neproductiv și neeficient una pe alta, doar de dragul înfrânării, ar ajunge la un punct mort, ce ar bloca practic, procesul de guvernare”.

E de menționat că această idee este actuală și în prezent și se încadrează perfect în desfășurarea procesului de guvernare din țară, fapt confirmat de acele suspendări temporare din funcție a Președintelui Republicii Moldova în 2017-2018, suspendări ce au drept suport refuzul șefului statului de a-și îndeplini atribuțiile constituționale, de a promulga legile, de a numi în funcție miniștrii, astfel încălcând Constituția. Potrivit art. 6 al Constituției Republicii Moldova: „În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției” [1].

Principiul separării puterilor în stat este indisolubil legat de statul de drept, potrivit căruia fiecare dintre cele trei puteri își are

domeniul său propriu competent, pe care niciuna din celelalte două puteri nu trebuie să o încalce.

Printre constituțiile care menționează expres acest principiu sunt: Constituția Elveției (art. 55), Iugoslaviei (art.12), Belgiei (art. 25, 26, 30), României (art. 22, 25), Spaniei (art. 66, 117), SUA (art. 1, 2, 3).

Analizând multiplele modele ale statului de drept, putem remarca că un loc aparte îl joacă „echilibrul puterilor” care este o chestiune de psihologie politică.

În procesul construcției statale și după adoptarea noii Constituții, au fost adoptate un șir de legi referitoare la organizarea și activitatea Parlamentului, Guvernului, Curții Constituționale, organelor judecătorești, legi ce determină locul și rolul lor în cadrul sistemului statal. Dezbaterile publice cu privire la sistemul de organizare a puterii în stat, includ aprecieri și obiecții ce vizează repartizarea atribuțiilor constituționale ale Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Parlamentului. Astfel spus, se pune la îndoială modelul de separație a celor trei ale puterii în stat, determinat de Constituție, constatând că la baza conflictelor ce s-au declanșat au stat premise obiective și subiective, de ordin teoretic și practic. În acest context, un factor subiectiv, dar foarte important, este comportamentul liderilor politici, reprezentanți ai ramurilor puterii, influențat și determinat de nivelul de educație, cunoștințe, instruire și profesionalism. În viziunea noastră, una din principalele probleme ale separației puterilor este însăși delimitarea atribuțiilor între cele trei ramuri ale puterii. În acest context puterea legislativă și-a determinat locul în sistemul de drept al țării, având un rol decisiv în societate, iar puterea executivă se afirmă pe deplin în acest sens, asigurând echilibrul între puteri, pe când, puterea judecătorească este doar pe cale de reformare și afirmare. În opinia noastră, problema reformării puterii judecătorești este cea mai importantă și necesară societății, organizării și funcționării statului de drept.

Cât privește realizarea raporturilor între cele trei puteri, se conturează pe principiul separării puterilor în stat, care este nucleul concepției statului de drept, în care există supremația legii, garantarea libertății persoanei, dreptului la proprietate, drepturilor și libertăților inalienabile ale omului și cetățeanului [5]. Separația puterilor include de asemenea și mecanisme organizaționale-juridice ale interacțiunilor, ale echilibrului reciproc [6], scopul fiind menținerea pentru fiecare dintre ele a împuternicirilor și concomitent a independenței lor față de alte puteri. Totuși, una din cele trei puteri trebuie să ocupe în această separare o poziție superioară. În versiunea noastră, această putere trebuie să fie cea legislativă, deoarece ea adoptă legile, stabilește mecanismul juridic al societății, determină politicile interne și externe ale statului, în același timp supremația ei nicicum nu trebuie să capete un conținut absolut.

Între cele trei puteri trebuie să existe un echilibru ce se realizează prin stabilirea atribuțiilor fiecărei puteri și separarea lor strictă, prin înzestrarea fiecăreia cu mijloace eficiente de control asupra celorlalte. Prin urmare, autonomia lor este una relativă, între ele existând o interdependență permanentă. Când se vorbește despre puterea legislativă, judecătorească și executivă se are în vedere că puterea de stat este exercitată în numele poporului de anumite autorități, altfel spus, anumitor autorități li se încredințează anumite împuterniciri și nu puterea, ca atare. În baza aceluiași principiu, aceluiași prevederi constituționale este interzisă imixtiunea unei puteri în activitatea altei puteri și subordonarea lor una față de alta [2, pag. 83].

Separația puterilor în stat mai este asigurată și de o serie de garanții constituționale precum:

- consacrarea Constituției ca lege supremă;
- respectarea dreptului internațional;
- exercitarea democrației în condițiile pluralismului politic;
- interzicerea exercitării puterii în stat în numele propriu;

- controlul constituționalității actelor emise de Parlament, Guvern sau Președintele Republicii Moldova de către Curtea Constituțională.

Principiu separației puterilor nu presupune și nu exclude conlucrarea acestora. Anume din aceste considerente, a doua parte a textului din art. 6 din Constituția Republicii Moldova prevede că cele trei puteri sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin [1]. În acest context, colaborarea puterilor va fi abordată sub aspectul interferenței care se manifestă prin anumite implicații reciproce în sfera de activitate. Astfel, raporturile constituționale dintre autoritățile publice se caracterizează prin implicări reciproce ale unora în sfera de activitate a celorlalte, implicări ce semnifică echilibrul prin colaborare și control [4].

Raporturile între Parlament – Executiv pot fi examinate prin implicarea legislativului în activitatea Președintelui Statului, astfel:

- primește jurământul Președintelui Republicii Moldova (art. 79);

- prelungește mandatul acestuia în caz de război sau catastrofă (art. 63);

- hotărăște punerea sub acuzație a șefului de stat în caz de înaltă trădare (art. 89);

- ascultă mesajele șefului de stat (art. 89);

- poate suspenda din funcție Președintele R.M. în cazul unor fapte prin care acesta a încălcat prevederile constituției (art.89);

- aprobă bugetul aparatului Președinției [3, p. 194].

În ce privește raporturile cu Guvernul, Parlamentul poate:

- acorda votul de încredere asupra listei nominale și a programului de activitate;

- retrage încrederea acordată;

- cere informații și documente ș.a.

La rândul său executivul se implică în activitatea legislativului, astfel – Președintele R.M.:

- convoacă Parlamentul nou ales;

- are dreptul de inițiativă legislativă;
- poate lua parte la lucrările Parlamentului;
- adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme ale națiunii;
- promulgă legile;
- poate dizolva Parlamentul în cazurile și în condițiile prevăzute în art. 88 al Constituției.

Legătura constituțională între Președintele statului și Guvern este necesară pentru asigurarea stabilității sociale și securității statului [7, p. 86].

Președintele Republicii Moldova – numește Guvernul, revocă și numește unii membri ai guvernului (art. 82), poartă tratative internaționale (art. 86), este comandantul suprem al forțelor armate (art. 86), suspendă actele Guvernului ce contravin legislației (art. 88, al. i). [6, p. 10]. Guvernul are dreptul la inițiativă legislativă (art. 73), dreptul de a sesiza Curtea Constituțională în privința unor acte legislative (art. 135, al. 1) [2, p. 83].

În ceea ce privește colaborarea între puterea legislativă și cea judecătorească, menționăm următoarele:

- stabilește prin lege organică, organizarea, componența și procedura de judecată a instanțelor judecătorești (art. 72, al. 3);
- aprobă bugetul instanțelor judecătorești, stabilește indemnizațiile (art. 121).

Raporturile dintre legislativ și puterea judecătorească trebuie apreciate cu luarea în considerare a principiului independenței judecătorului și supunerea lui numai în fața legii.

Echilibrul puterilor se realizează și în cadrul unor raporturi dintre executiv și justiție și anume:

- numirea judecătorilor de către Președintele Republicii Moldova (art. 116, al. 2);
- implicarea instanțelor judecătorești în cazurile de contencios administrativ;

- asigurarea activității instituției judecătorești (asigură sediile, mijloacele de transport necesare, punerea polițiștilor în serviciul instanțelor judecătorești [2, p. 79].

Din cele expuse putem menționa că principiul separării și colaborării puterilor în stat constituie pilonul și nucleul de bază în procesul de constituire a unui stat de drept, a unei societăți moderne și democratice, proces în care Președintele Țării este obligat să garanteze acest principiu și să contribuie la realizarea unei colaborări eficiente între puterea legislativă, executivă și judecătorească.

Bibliografie

1. Arseni, Alexandru, Constituția Republicii Moldova: comentată articol cu articol, vol. I, Chișinău, 2000.
2. Arseni, Alexandru. Drept Constituțional și instituții politice, vol. II, Chișinău, 1997.
3. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994: Monitorul Oficial al R.M., nr. 1 din 12.08.1994.
4. Costachi, Gheorghe, Forma de guvernământ și eficiența mecanismului de guvernare. Legea și viața, 2000, nr. 5.
5. Guzun, Gheorghe, Statutul de drept: realizări, probleme. Legea și viața, 2000, nr. 2.
6. Popa, Victor, Considerațiuni teoretice privind clasificarea și funcționarea autorităților publice în R. Moldova. Legea și viața, 2000, nr. 2.
7. Zavgur, Alexandru, Aspecte ale practicii, parlamentare, relațiile dintre Parlament și Guvern, Chișinău, 1997.

EDUCAȚIA ECONOMICĂ VERSUS DEZVOLTAREA DURABILĂ

Mihai GROSU, dr., conf. univ.

Summary

These notions, economics education and sustainable development, which emerged three to four decades ago, are closely interlinked, complementing each other and broadening the essence and economic content of each category. The true purpose of